

Treba raditi bez kontrole

Gašpar Bolković Pik rođen je 19. svibnja 1929. u Rabu. Školovao se u Šibeniku i Zagrebu. Od 1945. do 1947. odležao je u zatvoru kao osuđeni član Tajne organizacije hrvatske mladeži, gdje se razbolio od tuberkuloze. Po izlasku iz zatvora upisuje Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu, na kojoj diplomira 1951. slikarstvo i grafiku. Od 1952. do 1955. radi kao nastavnik na Učiteljskoj školi u Petrinji, te 1955. u Čakovcu, 1956. u Zagrebu u eksperimentalnoj školi Pionirski grad, 1961. u Varaždinu itd. Godine 1957. priređuje prvu samostalnu izložbu u Zagrebu, te ih od tada niže u Beogradu, Rabu, Dortmundu, San Marinu, Berlinu, Bruxellesu, Parizu i drugdje. U Ravensburg preselio 1967. kao formirani i zapaženi slikar i od tada živi i radi u Njemačkoj, iako ne gubi, niti napušta kontakt s domovinom. Što više, što je dulje boravio vani, to je više rasla njegova ljubav za zavičajem i povezanost s domovinom. Bolković je iskreni rodoljub, domoljubni nostalgičar, no istodobno, rasni slikar jadranskog svjetla, intenzivnog morskog kolorita, južnjačke energije. Boreći se s bolešću, u nekoliko navrata gotovo sa smrću, jačao je umjetnik životnu volju, osjećaj bivanja, što se odražava na njegovim slikama, osobito od osamdesetih godina XX. stoljeća.

Tih je godina definitivno napustio ilustrativnu fazu monokromnih romantičarskih slika, koje djeluju kao izvrsne scenografije mogućem crtanom filmu (zagrebačke škole crtanog filma). Tešku osudu agresije na Hrvatsku naslikao je Bolković Pik u potresnom ciklusu Ecce homo, izlažući ga u Njemačkoj te prikupljajući istodobno humanitarnu pomoć za Hrvatsku. To ga je prevoženje (7 konvoja pomoći) stajalo infarkta, te je ponovno skrhan bolešću stvorio izvanredan ciklus „Vježbe za lijevu ruku“, autentičnih tragova uspješnih napora i tvrdoglave volje za oporavkom. Godine 1996. utemeljio je u Ravensburgu „Njemačko-hrvatsko društvo“. Godine 1998. otvara veliku izložbu „Ja jesam“, a prigodom 50. obljetnice umjetničkog djelovanja (1950. – 2000.) objavljuje monografiju autora Borisa Vrge. Godine 2004. retrospektivno izlaže u Varaždinu. Najnovija studijska izložba u Klovićevim dvorima u Zagrebu pod naslovom „Traganje za ekspresijom“ zahvaljujući odabiru i interpretaciji Ivanke Reberski, određen je Bolkovićev opus kao koloristički snažan, suvremen i autentičan. U tragu ponajboljih hrvatskih kolorista, poput Hermana, Joba i Dulčića, Bolković njeguje motiv, i bez obzira na stupanj njegove apstrakcije prema znaku, modificira ga za izražavanje snažnih, temperamentnih, južnjačkih, ironičnih, uvijek angažiranih osjećaja. Bolkovićeve slike izražavaju silinu očaja, bespomoćnosti i muke, odnosno golemu ljubav prema zavičaju, gradu, moru, čovjeku i životu. Ova je zagrebačka izložba pokazala konzistentnost Bolkovićeva djela koje je nacionalnog (reprezentativnog) značaja. Pred zatvaranje izložbe prošetali smo Klovićevim dvorima i porazgovarali.

Prva dvorana prikazuje djela iz ratnog ciklusa Ecce Homo. Moram reći da u doba rata nisam vidjela da bi ijedan slikar naslikao potresnije slike! Ovo je usporedivo s našom najmoćnijom poemom Ivana Gorana Kovačića „Jama“, koje se doduše odnose na stradanja u Drugom svjetskom ratu. Teško je stajati tu i gledati koliko je to golema energija akumulirana u slikama koja vrišti protiv agresije, nepravde, ubijanja, mučenja, vapi i moli za spas Čovječnosti. Jeste li to i ranije izlagali?

- U prosincu 1992. izlagao sam ciklus „Ecce homo“ s posebnom željom izazivanja šoka kod njemačke publike – i to je uspjelo. I u publici i kasnije u kritici, asocijalo se na Hitlera i logore. Fašizmom se poistovjećuje svaka etnička i ratna katastrofa. To je bilo iskreno slikano, krvavo slikano i nakon toga bio sam i sam potpuno slomljen. Tako je nekad šokirao Francis Bacon, ali na drugi način i s drugim motivima. U vrijeme Domovinskog rata, tih 18 mjeseci slikao sam i uz put radio na humanitarnoj pomoći; odmah 1991. doveo sam prvih pet velikih transporta medicinske opreme, medikamentata i druge pomoći prema potrebama i nalogu, koje

sam tada dobivao direktno od Dr. Hebranga. Tih 18 mjeseci užasnih strahota rezultiralo je intenzivnim slikanjem ciklusa „Ecce homo“. U siječnju 1993. kod sedmog transporta doživio sam hercinfarkt i ostao mjesec dana na Rebru; odveli su me natrag u Njemačku, operirali srce itd. Htio sam reći da sam doslovno slikao srcem i stvorio nešto, što je Dr. Žarko Domljan razgledavajući izložbu naglasio - da nije vidio tako tragične, tako snažno slikane impresije rata.

Vaša vrlo poznata slika „Njegovateljica mačaka“ iz 1957. na suvremeno plošan i strukturalno slojevit način prikazuje tipično dalmatinsko gradsko dvorište, a obitavanje i njegovanje mačaka daju joj onaj žanrovski stih, koji je kasnijih godina nestao iz hrvatskog slikarstva izbjegavanjem zavičajnih motiva enformelom i apstrakcijom. Iako pripada vašim najranijim radovima, prošla je vremenski ispit, djeluje jednako svježije i intrigantno.

- Slika je nastala točno prije pedeset godina... tipična slika dalmatinskog dvorišta. Tonko Maroević je rekao da je tako dugo čekao da nakon mnogih reprodukcija konačno vidi original. Pedesetih godina radio sam u Petrinji. Tu su nastali moji prvi radovi: moj autoportret iz 1952., slikan neposredno nakon završetka studija na akademiji. Portret „Sonja“ nastaje 1953. u istom stilu. Ja sam u Petrinji živio vrlo izolirano, već zbog moje bolesti (koja je vidljiva na mojem autoportretu). Spontano sam se riješio „akadenskog perja“ i počeo slobodno slikati, bez ikakvih uzora, bez puno filozofiranja, slikao sam srcem i rukom, bez razmišljanja. Nisam ni primijetio da sam zapravo potpuno drugačiji nego na akademiji. Nažalost iz petrinjske faze imam vrlo malo slika. „Njegovateljica mačaka“ nastala je 1957. kao priprema za prvu izložbu u Zagrebu.

Akademski realizam temeljni je u odgoju mladih za oblik i proporcije. Vi ste imali odlične profesore. Koji vam je i je li vam bio od značenja?

- Sretan sam da sam studirao na Zagrebačkoj akademiji, koja je bila poznata po strogosti temeljitosti i tradiciji. Temelje koje sam dobio na akademiji nikada nisam izgubio, na toj bazi gradio sam svoj vlastiti izričaj. Diplomirao sam kod Ive Rezeka, ali i mnogi drugi profesori puno su mi pomogli. U konstrukciji i „školi gledanja“ bio je Ernest Tomašević nezamjenjiv. Profesor Krsto Hegeđušić mi je bio važan za crtanje akta, ali mislim da sam u slikarskom metjeu najviše naučio kod profesora Antuna Mejzdića. U njegovoj klasi, sjećam se dobro stajao sam štafelaj uz štafelaj sa Đurom Sederom. Mi smo ista generacija.

Vaš ekspresionizam u izrazu naglašava Ivanka Reberski u predgovoru ove izložbe. On se javio na vašem slikarskom početku i nekako vas u konačnici odredio.

- Kao što sam već napomenuo na samom početku slikao sam spontano i grčevito, danas se to naziva ekspresionistički. Ja zaista nisam tada pa i kasnije slikao s namjerom svrstavanja u bilo koji stil ili smjer. Ali moram priznati, s vremenom sam stjecao različita iskustva pa i posljedice. 1967. emigrirao sam u Njemačku iz raznih razloga i različitih okolnosti. Danas gledam na cijelu tu situaciju realistično. Za mene je odlazak iz Zagreba bio nasilno presijecanje pupkovine. Dolazak u Njemačku bio je za mene teški šok. Izgubio sam ozračje, prijatelje, kolege slikare i započetu karijeru. Našao sam se u novoj, potpuno stranoj okolini, bez poznavanja jezika, ljudi i običaja. S vremenom razvila se izvjesna nezdrava, da ne kažem depresivna atmosfera. Kao prvi simptom – izgubio sam svoju paletu. Postao sam monokroman, pa čak u toj jednojbojnosti – hladan. Slikao sam zelenom ili hladno plavom bojom. Uz to radio sam superrealistično u stilu nekakvog magičnog realizma sa dobrom porcijom ironije. U tom stilu oštrio sam se do ekstrema. Crtež sam doveo do vrhunca, upravo do perfekcionizma. Bilo je to izvjesno „samozadovoljavanje“ koje je u toj situaciji bila jedina satisfakcija za mene. Trajalo je to niz godina. Na kraju bio sam prezasićen, postalo

nepodnošljivo. To nije bio moj svijet. Osamdesetih godina vratio sam se mojim bojama i mom izričaju. To me spasilo.

Ipak milje slikarima određuje naboje. Njemačko svjetlo sunca je drukčije. Vratili ste se svjetlu juga, koje vas je još u djetinjstvu opčinjavalo.

- Svakako. Gledajte, to je jednostavno: ja sam južnjak, mediteranac, elokventan i temperamentan. Dolazim u sredinu u kojoj nitko ne govori moj jezik, a moj jezik je bogat. Što se događa? Onijemim, nemam s kim razgovarati. Automatski zatvaram se u sebe. Svoje probleme ne mogu dijeliti sa drugima, sve se nakuplja u mojoj duši. Onog trenutka kada sam došao u Njemačku, osjetio sam stanovitu hladnoću. U svjetlu, bojama i ljudima. Oni su doduše vrlo korektni, gotovo savršeni, pristojni, pouzdani, točni ali bez unutarnje topline, južnjačke topline. Tu nema mog jadranskog ambijenta, te emocijama nabijene atmosfere. Nu ja sam izdržao, borio se i zdvojno tražio u sebi taj ugođaj za kojim sam potajno težio. I kako rekoh ponovo počeo zaista iskreno slikati. Na moju sreću.

Nijemci vole magični realizam, rekli ste. Vjerojatno kupuju upravo takove slike. Kako je, zapravo, s prodajom, odnosno kupnjom slika u Njemačkoj?

- Točno je da sam u toj takozvanoj magično-realističnoj fazi u Ravensburgu imao veliki uspjeh. Rasprodavao sam čitave izložbe. Kupili bi mi slike gotovo još prije otvorenja. Mora se ali razjasniti taj fenomen. Veliku ulogu igrala je i tematika. U mojim slikama ljudi su prepoznali svoj ambijent i usprkos ironiji zavoljeli su moje slike. Da sam nastavio slikati u tom stilu možda bih danas bio bogat, ali izgubljen kao slikar a pogotovo hrvatski slikar. Postoji izvjesni krug publike koji je zavolio moje nadrealističke slike i stvorili male kolekcije. Mojom preobrazbom početkom osamdesetih godina izgubio sam tu klijentelu ali sam mojim kolorizmom i ekspresijom oduševio neke druge. Postoje isto tako pojedini kolekcionari koji su upravo iz ciklusa „Ja jesam“ ili intimističkih slika rabskih ambienata, stvorili nove kolekcije.

U Hrvatskoj je vrlo jaka, bogata i raznovrsna slikarska scena. Jeste li svjesni da ste ušli u veliku vatru?

- Da, znam. Tresao sam se kao prut na vodi od straha. S punim pravom. Nitko ništa ne zna o meni, preko 40 godina bio sam odsutan. Ima mnogo mladih slikara koji se bore za svoje mjesto. Pitaju se: „Što hoće ovaj starac? Što hoće ovaj stranac?“ Ništa. A ipak za mene puno. Želim da me se izvuče iz zaborava i registrira kao hrvatskog slikara. To je sve. Imao sam doduše neke garancije: predgovor u katalogu od Akademika Tonka Maroevića i gospode Dr. Ivanke Reberski, koja konačno ne bi ulazila u rizik, kada u to djelo ne bi vjerovala. Ipak, priznajem bilo me je strah.

Varaždin vam je priredio veliku retrospektivu 2004. Uopće, čini se, da vam taj grad dosta znači; bio je važan i u početku vaše slikarske karijere i danas je.

- Da, nakon Petrinje došla je kratka čakovečka faza, a zatim Varaždin. U Varaždinu sam proveo oko šest godina. To su bile vrlo angažirane plodne godine u svakom pogledu. Bio sam mlad, pun energije i osim što sam slikao, radio sam i na pedagoškom i društvenom polju. Na taj način stekao sam ogroman broj znanaca i prijatelja. Upoznao sam Varaždin kao vrlo interesantan kulturni centar. Radio sam na školi, u kazalištu i mnogim drugim aktivnostima, ali ipak je slikanje imalo prioritet. Upravo u Varaždinskoj epohi priredio sam prve izložbe i u inozemstvu (Dortmund, San Marino). Tih zapravo kratkih šest godina ostavile su duboke korijene u meni ali i u Varaždinu. To se pokazalo kasnije kad sam 1996. osnovao Njemačko-hrvatsko društvo u Ravensburgu i kao cilj postavio zbliženje dvaju gradova. Uspjelo je. 2002.

potpisana je deklaracija o partnerstvu Ravensburga i Varaždina. To je bio trijumfalni zaključak dugogodišnje suradnje sa dobrim prijateljima u Varaždinu.

Jeste li se povezivali s njemačkim slikarima, s njihovim udrugama, družili se, razmjenjivali iskustva?

- Ne, nažalost nisam. Privatni kontakti bili su povremeni i površni, a pravih slikara, likovnih umjetnika i tako ima vrlo malo. U slikarske ili umjetničke udruge nitko me nije pozivao, a ja se nisam nigdje gurao ili nametao. De facto bio sam vrlo izoliran.

Osim mediteranskih motiva ima ovdje i jedan suvremeni motiv iz diska.

- To što triptihon „Disko“ ovdje na zidu visi (uostalom, slika je sada prvi put izložena) ne znači da sam u toj slici drugačiji nego inače u „mediteranskim motivima“. Doduše slika je zaista nastala nakon posjete jednog Diska u Berlinu. Naravno da to nije jedina slika koja nije direktno inspirirana mediteranskim motivima. Ja bih rekao da sam i toj suvremenoj temi zapravo prišao na moj temperamentni mediteranski način.

Vaše slikarstvo potvrđuje da motivacija i motivi, kao i raspon njihova oblika nastaje kroz osobne probleme i borbe da ih se savlada. „Vježbe za lijevu ruku“ osim aluzije na poznati naziv glazbenog djela nema u svom nastanku ni ironije ni otklona izvan nužne svrhovitosti. A likovnost je čudesna, prati i raste i na nemogućim mjestima?

- Da, slažem se potpuno sa Vašim razmišljanjima. Godine 1993. kod teške operacije srca doživio sam dodatno moždani udar. Cijela lijeva strana tijela bila je pogođena, naročito ruka. Moj prijatelj neurokirurg savjetovao mi je: „Vježbaj! Radi s tom nepokretnom rukom nešto. Otkopčavaj, zakopčavaj pidžamu.“ To mi je bilo pre glupo. Tražio sam da mi donesu papira i olovku. Tako sam par dana nakon operacije počeo u krevetu raditi. Crtao sam autoportrete; to su te vježbe za lijevu ruku. Kada sam nakon dva mjeseca došao iz bolnice kući, pronašao sam 40-ak crteža. Tek tada sam vidio što sam napravio. Bio sam iznenađen ali i oduševljen. Ja to nikada ne bih naslikao da sam bio pri potpunoj svijesti. Sada mislim da je to možda i najbolje što sam uopće napravio. Moj zaključak: treba raditi slobodno, bez hemunga, bez kontrole, prepustiti se instinktu i unutarnjim nepogrešivim nagonima i zakonima.

Što vam je u slikarstvu najvažnije – boja?

- Svakako, boja je moje najjače sredstvo izražavanja. Toliko važno, da bih mogao ostati samo u igri odnosa vrijednosti boja i tonaliteta, dakle mogao bih biti čak i apstraktan – što mi tako često mnogi žele i savjetuju. Ipak sam ostao vjeran figuraciji kao bezuvjetnoj potrebi izražaja moje imaginacije i elokventnosti. Dakle, neka vrsta figurativno kolorističke ekspresije.

Čini se da je ova zagrebačka izložba lijepo odjeknula i da možete biti zadovoljni povratkom „izgubljenog sina“. Vi ispunjavate svojim slikama one motive kojih nema više u drugih hrvatskih slikara?

- Dakako da sam zadovoljan, bolje reći presretan. Doživio sam nešto, što ni u snu nisam očekivao. Moram reći, da u životu općenito pa tako i u slikarstvu nisam bio jako mažen i darivan. Mislim da radim sa više angažmana, davanja i odricanja, jer nisam ovdje, u domovini. Udaljenost, izolacija i intimna čežnja za nečim što mi prirodno pripada, a stjecajem okolnosti mi je oduzeto, rezultira poštenim, iskrenim i duboko osobnim izrazom. Zahvalan sam svima koji su mi omogućili ovaj nastup pred zagrebačkom publikom i za izvanredno srdačne osvrte i ocjene mog rada. Time sam postigao mnogo više od moje jedine velike želje: biti primljen i priznat na našoj likovnoj sceni kao hrvatski slikar.

Branka Hlevnjak
Hrvatsko slovo

KOMEMORACIJA ZA PIKA BOLKOVIĆA

17.03.2008 14:37

U srijedu, 19. ožujka u 12:00 sati, u Gradskoj vijećnici Grada Varaždina održana je komemoracija za Gašpara Bolkovića Pika. Slikar i grafičar GAŠPAR BOLKOVIĆ PIK rođen je u Rabu 19. svibnja 1929. godine. Diplomirao je slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti 1951. godine u Zagrebu, u klasi prof. Ive Režeka, te specijalku (iz slikarstva i grafike) u Majstorskoj radionici prof. Marijana Detonija (1952-54.)...

Nakon postdiplomskog studija djelovao je kao nastavnik likovnog odgoja na osnovnim školama u Čakovcu i Varaždinu, te kao profesor likovnih umjetnosti na čakovečkoj Pedagoškoj akademiji. Od 1965. godine, tijekom ljetnih mjeseci, boravi i priređuje izložbe u vlastitoj galeriji "Pik" u rodnom Rabu, a od 1967. živi i radi u Ravensburgu u Njemačkoj. Uz slikarstvo, Gašpar Bolković Pik bavi se i kiparstvom, primjenjenom grafikom i ilustracijom. O njegovu slikarstvu pisali su J. Depolo, Z. Ugljen, S. Novak, Z. Šenoa, Đ. Grbac, A. Škunca i drugi.

Uvršten je u Enciklopediju hrvatske umjetnosti i Hrvatski biografski leksikon.

Posljednji ispraćaj Gašpara Bolkovića Pika bit će na gradskom groblju na Rabu, u subotu 23. ožujka 2008. godine u 14:30 sati